

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№3(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 1046 sahifa,
16-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish	18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiologik yondashuv (gandbolchilar misolida).....	23
G. A. Valiyeva	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaiyalari bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari	27
Suyunova Surayyo Ulash qizi	
Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish	31
Israilova Xusnida Adilovna	
Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish	37
Raximova Feruza Najmiddinova	
Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari	46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna	
Velosiped haydashning afzalliklari.....	49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi	
Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане	54
Мирзакбарова Севда Вахиддиновна	
Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari.....	58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna	
Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ.....	62
Рахмонова Бахтигул Пайзилловна	
Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi	65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi	
Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari.....	71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi	
Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish ..	76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich	
Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili	83
Ismoilova N. Z.	
Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni.....	87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich	
Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati	91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi	
Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi.....	95
Jurayeva Zulayxo Islomovna	
Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida).....	102
Islamova Difuza Dilshodovna	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni	107
Begmatova Nasiba Mengnarovna	
Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi	112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li	
Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades	118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna	
Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida)	122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi	
Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli	125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich	
Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi	128
N. Q. Mamasidova	
Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan reflektiv yondashuv (7-9-sinflar misolida)	131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanalievna	
Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash	134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari	137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi	
Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi	140
N. Sh. Miryusupova	
Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari	143
Olimova Aziza Abdullayevna	
Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari	147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi	
Talabalarning psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari	150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich	
Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi	154
Sadatov Chori Xolmuradovich	
Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati	158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulkakimova Gulziyba Ziyatdinovna	
Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi	162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi	
Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish	165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi	
Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта	168
Пак Диана Александровна	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli	170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li	
Innovatsion ta'lim muhitida talabalarning kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari	173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati	176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi	

Duduqlanish nutq kamchiligini korreksiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish.....	180
Boxodirova Gulasaxon Ibrohimovna	
Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования .	184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович	
Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari.....	188
Azimova Nodira Hikmatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari.....	191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati.....	194
Burkhanova Sabo Tulanovna	
Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari	197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna	
Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari.....	200
Abdurashit Karimovich Avliyakov	
Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish.....	204
Daliyeva Eliza Zokir qizi	
Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish	207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi	
Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari.....	210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi	
ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish	216
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье	219
Гулру Тургунова	
O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni	229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna	
Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды	234
Умматалиева Шерзода Шерали угли	
Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish.....	239
Baratov Nasriddin Karshibayevich	
O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlarini	243
Fayziyeva Nodira Sobirovna	
Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari	247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova	
Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida)	252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich	
O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati.....	257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich	
Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari	261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli	

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	265
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich</i>	
Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi	270
<i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli</i>	
Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlilik misolida)	275
<i>Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li</i>	
O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari	278
<i>Suvanova Baxtigul Baxridinovna</i>	
Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari.....	283
<i>Azimov I. T., Mirzayeva N. I.</i>	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish	288
<i>Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna</i>	
Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	292
<i>Nazarov Nuriddin Baxranovich</i>	
Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli	297
<i>Jabborova Yulduzxon Hasan qizi</i>	
Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari.....	301
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni.....	304
<i>Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna</i>	
Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства.....	307
<i>Ф. Равшанов, Л. Сохибова</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati	311
<i>Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi</i>	
Texnologik ta'limda xorijiy tajriba	316
<i>Lochinbek Abdirasulov</i>	
Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari.....	319
<i>Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida.....	324
<i>Soatova Hilola Shuhrat qizi</i>	
Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida.....	328
<i>R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov</i>	
Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ	332
<i>Чернова Татьяна Алексеевна</i>	
O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri	335
<i>Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari	339
<i>D. G. Umnov</i>	
Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari.....	344
<i>Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari	347
<i>Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi	351
<i>Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi</i>	
Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi	354
<i>Ikrom Qodirov</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati 357 <i>Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna</i>
	Davlat boshqaruvi tizimida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi..... 361 <i>Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li</i>
	Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari 364 <i>Babakulova Dilnoza Ramazonovna</i>
	Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi 367 <i>Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna</i>
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari 370 <i>G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna</i>
	Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi 373 <i>Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi</i>
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi..... 377 <i>Kozimova Sadoqat</i>
	Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari 380 <i>Majitov Turg'unali Anvar o'g'li</i>
	Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar 383 <i>Nishanova Zulfizar Yashin qizi</i>
	Bo'lajak mutaxassislarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni 386 <i>Nurulloyev Firuz No'monjonovich</i>
	Talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida)..... 390 <i>Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li</i>
	Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish 393 <i>Tillayeva Vasila O'ktam qizi</i>
	Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni 398 <i>Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li</i>
	Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish 402 <i>Xomudjonova Feruza Komiljon qizi</i>
	Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarning og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish 406 <i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>
	Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов. 409 <i>Гуламов Жасур Баходирович</i>
	Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций среднего воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии 413 <i>Ягудин Дмитрий Рустамович</i>
	Produktiv nutq ko'nikmalari orqali nutq aktlarini o'qitish samaradorligi..... 421 <i>Sadikov Erkin Tursunovich</i>
	Проблемы формирования письменной коммуникативной компетенции у студентов выпускных курсов высших учебных заведений 424 <i>Раджабова Зебинисо Анваровна</i>
	Pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish – pedagogik innovatsiya 427 <i>M.U. Raxmanova</i>

Muammoli o'qitish asosida kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish.....	431
<i>Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna</i>	
9–10 yoshli o'quvchilar orasidagi nizolarni korreksion yondashuv bilan boshqarish	435
<i>Qulmatov Sindorqul Ibragimovich, Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda raqamli mediakompetentlikni rivojlantirish	439
<i>Mo'minova Madina, Mamasodiqova Saida</i>	
Разработка приложения для визуализации и анализа решения задач линейного программирования.....	442
<i>Маматов Исломбек Ильесович, Буронова Муниса Баходировна</i>	
Mustaqil ta'lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish tashkiliy-metodik muammo sifatida	448
<i>Ibroximova O'g'iloy Inomjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda axloqiy tarbiyani baholash va "tarbiya kundaligi"ni joriy etish metodikasi.....	451
<i>Norimboyeva Sarvinoz Abror qizi, Norimboyeva Sarvinoz Abror qizi</i>	
Talabalarda vatanparvarlik fazilatlarini rivojlantirishning nazariy-pedagogik va didaktik asoslari.....	456
<i>Xaydaraliyev Xurshid Xamidullayevich</i>	
Zamonaviy yosh oilalarda gender munosabatining o'rganilganlik holati	462
<i>Abduqayumova Gulnoza Karimjon qizi</i>	
Arifmetik progressiyani o'qitishda "progressiya konstruktori" amaliy-tadqiqot metodining samaradorligi....	466
<i>Abdurahmonova Zamira Raxmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning mazmuni.....	471
<i>Ashurova To'lg'anoy Ergashevna</i>	
Onlayn shaxmat platformalarining boshlang'ich sinf o'quvchilari tafakkuriga ta'siri	475
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	
Ta'lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish.....	480
<i>Kadirkulov Dilmurod Alimahamedovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda muloqot madaniyatini shakllantirish mezonlari.....	485
<i>Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna</i>	
Communicative Language Teaching in Modern Classrooms: Strengths, Limitations, and Pedagogical Implications	490
<i>Mirzaliyeva Sarvinoz</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasasi talabalarining fizikadan metodik faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirish	493
<i>Murtazayev Zohid Murtazayevich</i>	
Zo'ravonlikning inson ruhiyatiga salbiy ta'siri va oqibatlari	497
<i>Mutabarxon Maxsudova</i>	
STEM ta'limi sharoitida o'quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishning transdisiplinar metodik modeli	501
<i>Normuxamedov Zarif</i>	
Jadidchilar asarlarida boshlang'ich ta'limga oid pedagogik qarashlarning nazariy asoslari	507
<i>Sariboyeva Aziza G'apur qizi</i>	
Pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo'yicha qarashlar va amaliyotdagi innovatsion loyihalar tahlili.....	510
<i>To'raqulova Feruza Jobir qizi</i>	
Yosh qizlarda shaxsiy mustaqillik va oilaviy mas'uliyat muvozanati	514
<i>To'xtamatova Nargiza, Boltaboyeva Marg'uba</i>	
Individual dars mashg'ulotlari orqali boksning faolligini aniqlash xususiyatlari	517
<i>Usmonov Mansur Qurbonmurotovich</i>	
Преимущества и недостатки использования виртуальных лабораторных работ по физике	522
<i>Тилова Турдихол Баратовна</i>	
Neyrolingvistik dasturlashning (NLD) nazariy va amaliy jihatlari	529
<i>Xolikova Dilobarxon Maxsitovna</i>	

Tabiiy fanlar darslarini o'qitishda muammoli texnologiyalardan foydalanish usullari	533
<i>Ochilova O'g'iloy Mardon qizi</i>	
Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremias in English, Uzbek, and Russian Languages.....	537
<i>Jumanova Sabrina Vaydullo kizi</i>	
Kurash mashg'ulotlarida raqamli texnologiyalar qo'llanilishi.....	542
<i>Melikuziyev Azizjon Adaxamjon o'g'li</i>	
O'spirinlarda kasbiy tanlov noaniqligi sharoitida mustaqil qarorlarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	546
<i>Karimova Gulxumor Shodi qizi</i>	
ChatGPT kabi til modellarining ta'lim va fan sohasiga ta'siri	550
<i>Djabbarova Xabiba Kuvandikovna</i>	
Biologiya ta'limida qo'llaniladigan masala va mashqlarning turlari, mazmuni va kreativlikni rivojlantirishdagi o'rni	554
<i>Yusupova Lobar Nizomjon qizi, Raxmatov Uchkun Ergashevich</i>	
Сравнительный анализ русской и узбекской концептосфер в контексте преподавания РКИ.....	560
<i>Рустамова Феруза Махмуджановна</i>	
Professional ta'lim muassasalari o'quvchilarining kasbiy madaniyatini kompetensiyaviy yondashuv asosida rivojlantirish texnologiyalari	565
<i>Imomov Musurmon Pirnazarovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda aksiologik qadriyatlar va raqamli kompetensiyalarni uyg'un rivojlantirish metodikasi.....	572
<i>Shabbazova Dilfuza Ruzikulovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy ijodkorligini rivojlantirishda klaster integratsiyasi va refleksiv yondashuvning o'rni	576
<i>Shabbazova Nodira Xamzayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida immersiv texnologiyalar imkoniyatlaridan foydalanish	579
<i>Axmedova Dilnoza Baxtiyor qizi</i>	
Tasviriy san'at ta'limida kompozitsiya o'qitishning takomillashtirilgan metodik tizimi.....	581
<i>Karshiboyeva Dilafuz Boxodirovna</i>	
Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda refleksiv topshiriqlarning o'rni .	584
<i>Altibayeva Malika Kuvandikovna</i>	
STEAM yondashuvi asosida rivojlantiruvchi markazlarning samaradorligini oshirish yo'nalishlari.....	587
<i>O'rinova Feruza O'ljayevna, To'xtaboyeva Maftunaxon G'aniyevna</i>	
Aholi o'rtasida ommaviy sportni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	591
<i>Davulov Ozodbek Qalandarovich</i>	
Tasavvufda ma'naviy tarbiya tushunchasi va uning nazariy-metodologik asoslari.....	595
<i>Satimova Sevinch Sardorbekovna</i>	
Teaching Literary and Non-Literary Forms of Speech to Young Learners.....	600
<i>Nargiza Tulyaganova</i>	
Pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga tayyorlashni boshqarish tizimini takomillashtirishning metod va mexanizmlari	604
<i>Aziboyev Shuhrat Olimovich</i>	
Cerebral falajli bolalarda sensor, diqqat va motor funksiyalar integratsiyasining faktorli tahlili	608
<i>Karimberdiyev Azamat Axmadjon o'g'li</i>	
O'smirlik davrida emotsional intellektni namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	614
<i>Djumabaeva Manzura Bagibekovna, Zoirova Laylo Alisher qizi, Umirboyeva Zaxro Dilmurod qizi</i>	
Zamonaviy ta'lim modellari mohiyati va ularning pedagogik tizimdagi o'rni (4K, 5E, 5I modellari misolida).....	617
<i>Raxmatov Uchkun Ergashevich, Qodirova Marjona Azamat qizi</i>	
Ayollarni iqtisodiy faollikka tayyorlashda o'quv dasturlarini loyihalash tamoyillari	624
<i>Diyarova Shaxloxon Rovshan qizi</i>	

Interfaol ta'lim metodlari asosida o'qituvchilarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi: tajriba-sinov natijalari tahlili	628
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Raqamli muhitda maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarining qo'shimcha ta'limini tashkil etish: tadqiqotlar sharhi	633
<i>Amanova Dilorom Faxritdin qizi</i>	
Kognitiv tilshunoslikda skript atamasi va uning voqelanish mexanizmlari	637
<i>Fayzullayev Shohrux</i>	
The Concept of Blended Learning and its Role in the Modern Educational Paradigm	641
<i>Fozilova Maxina Adashevna</i>	
Finlyandiya boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematika fanini o'qitish metodikasi	645
<i>G'aybulloyeva Yulduz Mexriddinovna</i>	
Xalq hunarmandchiligi bo'yicha o'quvchilarning kreativ qobiliyatini rivojlantirish	651
<i>Isoqov Shohruh Turabek o'g'li</i>	
Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremias in English, Uzbek, and Russian Languages	654
<i>Jumanova Sabrina Vaydullo kizi</i>	
Internet-risk profilaktikasining bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashdagi o'rni	659
<i>Mamatxanova Nargiza Toxirovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishning psixologik-pedagogik shart-sharoitlari	663
<i>N. Sh. Abdullayeva, F. R.Valiyeva, S. S. Raximova</i>	
Musiqiy-ritmik harakatlarning asosiy komponentlari va ularni rivojlantirishda SI imkoniyatlari	667
<i>O. A. Shodiyeva</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida kredit-modul tizimi asosida ta'limni tashkil etishning pedagogik xususiyatlari ..	672
<i>Y. R. Azzamov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integratsion yondashuv asosida bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning pedagogik asoslari	676
<i>Yakubova Zilola Zikirovna</i>	
Aksiologik yondashuv asosida talabalarda mas'uliyatni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	679
<i>Teshayeva Dilnoza Chori qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni tasviriy faoliyat turlari asosida estetik tarbiyalash masalalari.	684
<i>Yuldasheva Dilshoda To'lqinovna</i>	
Профессиональная рефлексия как фактор развития научного интеллекта будущего педагога в системе педагогического образования	688
<i>Анварова Хуснора, Isoxоnova Aziza</i>	
Толерантность в мультикультурном обществе	692
<i>Бекбосынова З. К.</i>	
Методика работы над ошибками как средство повышения грамотности	696
<i>Исмаилова Мадинабону</i>	
Методы и подходы к развитию профессиональной лексической компетенции студентов военных направлений	701
<i>Хамидова Нигора Тулкуновна</i>	
Raqamli ta'lim muhiti va uning maktabgacha yoshdagi bolalar rivojiga ta'siri	704
<i>Xayriddinova Parvinabonu Baxtiyor qizi</i>	
Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida "botanika" fanini o'qitish samaradorligini oshirishda elektron ta'lim resurslardan foydalanish metodikasini takomillashtirish	707
<i>Nasirova Shahlo Qutbiddinovna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda media ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning o'ziga xosligi	710
<i>Mahmudjanova Ro'za Mahmudjan qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	<p>O'zbekistonda jismoniy tarbiya va ommaviy sport samaradorligining tahliliy jihatlari..... 714 Aslanova Malohat Akramovna</p> <p>Differensial yondashuv asosida o'quvchilarning moliyaviy savodxonligini rivojlantirish muhim omil sifatida..... 718 Mirzayev Akramjon O'ktamjonovich, Xokimjonova Feruza Hosiljon qizi</p> <p>Jismoniy tarbiya-sog'lomlashtirish faoliyati jarayonida oliy ta'lim muassasalari talabalarining sog'lom turmush tarzini shakllantirish 721 Ne'matova Diyora Dilshod qizi</p> <p>Sport gimnastikasining yoshlar jismoniy rivojlanishidagi o'rni va ahamiyati 725 Pirimova Nargiza Adilovna</p> <p>Maktabgacha yoshdagi (3–6 yosh) bolalarda erta ingliz tili o'rganishning psixologik va pedagogik samaradorligi..... 728 Xayrullayeva Muharramxon Davronbek qizi</p> <p>Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning strategik yo'nalishlari 733 O'tahanova Manzura G'ofurovna</p> <p>Development of Intercultural Communication Competence of Future Teachers in Speaking Classes as an Important Lingvodidactic Problem: Evidence From Uzbekistan's Higher Education Context..... 736 Muhammadiyeva Halima Saidahmadovna</p> <p>Bo'lajak ona tili o'qituvchilarining og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda reflektiv topshiriqlarning o'rni . 749 Altibayeva Malika Kuvandikovna</p> <p>Jamiyatda huquqiy madaniyatni shakllantirish va rivojlantirishda davlat hokimiyati organlari faoliyatini takomillashtirish muammolari va istiqbollari 752 Ismailov Sarvarbek Anvarbekovich, Maxkamova Munavvarxon Alisher qizi</p> <p>Psixolog talabalarda kasbiy refleksiyaning rivojlantirishning tarbiyaviy-psixologik determinantlari: muammolar va yechimlar 757 Shukurova Nargiza Ikramovna</p> <p>Boshlang'ich sinf o'quvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirishda jismoniy tarbiyaning pedagogik salohiyati 762 Xudoyberdiyev Sh. M.</p> <p>Maktabgacha yoshdagi bolalar intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishda ta'lim metodlari va vositalari..... 766 Esanbekova Fotima G'ayratjonovna</p> <p>Чеховские традиции в прозе XX века (Бунин, Платонов, Шукшин) 770 Багирова Паринисо Бобировна</p> <p>Oliy ta'limda mustaqil ishlarni tashkillashtirishda nostandart testlardan foydalanishning samarali metodlari va metodik tavsiyalar..... 775 Nurnazarova Gavharoy Baxtiyor qizi</p> <p>Umumta'lim va ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarida oila obrazining kognitiv va emotsional komponentlari qiyosiy tahlili 780 Toshtemirova Nigora Ibrohimovna</p> <p>Boshlang'ich sinf "Tarbiya" darsligida Abdulla Avloniyning "Turkiy guliston yoxud axloq" asari g'oyalari integratsiyalashning pedagogik imkoniyatlari 784 Tovoshova Ozoda Akmal qizi</p> <p>Noto'liq oila farzandlarida emotsional-irodaviy sohani rivojlantirish orqali ijtimoiy deadaptatsiyani bartaraf etish..... 789 Kaxarova Ozoda Abdimominovna</p> <p>Kelajak pedagog shaxsini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining psixologik ta'siri... 793 M. B. Pulatova</p> <p>Maktabgacha ta'lim tashkilotida inson resurslarini boshqarish tushunchasining ilmiy-nazariy tahlili 796 Maraimova Muxtabar Pulatovna</p> <p>Kredit-modul modeli asosida kreativ ta'lim muhitini yaratish omillari va imkoniyatlari..... 801 Xalkuziyeva Dilnoza Baxodirovna</p>
-------------------------------------	---

Maktabgacha ta'lim pedagoglarining kasbiy faoliyati samaradorligini oshirishga qaratilgan pedagogik texnologiya modeli	805
<i>G'aniyeva Vazira Yusufvna</i>	
Xorijiy va mahalliy tajribada prognostik madaniyatni shakllantirish yondashuvlari	809
<i>Ziyoda Urinbayeva</i>	
The Role of Tolerance in the Professional Activities of Internal Affairs Bodies	813
<i>Toshpo'latov Anvar Shokir o'g'li</i>	
O'quvchilarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda sharq mutaffakirlari merosidan foydalanish	818
<i>Eshquvvatov To'lqinjon Eshquvvatovich, Buronova Durdona Erkin qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda interfaol metodlar orqali integrativ faoliyatlarni tashkil etish	822
<i>Kubayeva Mavluda Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida mantiqiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari	826
<i>Mirzaqobilova Sarvinoz Aliqul qizi</i>	
Zamonaviy jamiyatda ekologik mediamadaniyatni shakllantirish masalalari	832
<i>Marziyayev Janabay Kalibayevich</i>	
Alisher Navoiyning "Mahlub ul-qulub" asari asosida o'quvchilarning axloqiy fazilatlarini shakllantirish	836
<i>Karamatova Dilfuza Sadinovna, Mahmudova Niginabonu Mizrof qizi, Ravshanova Mohinur O'tkir qizi</i>	
Pedagogik amaliyot jarayonida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy karyera loyihalash ko'nikmalarini shakllantirish	840
<i>Djalolova Sevara Xolmurodovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotida inklyuziv ta'limni tashkil etishda innovatsion pedagogik texnologiyalar	845
<i>G'ulomova Dildora Shoirvna</i>	
Rus tilini o'qitishda grammatik kompetensiyani kommunikativ metod yordamida shakllantirish: qoidalardan jonli muloqotga o'tish metodikasi	850
<i>Arabova Muhiba Bazarovna</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasbiy kompetentligini axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida takomillashtirishning pedagogik muammo va ehtiyojlari	854
<i>Axrorova Munajat Mashraf qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy tafakkur ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	858
<i>Azizjonova Asilabonu Alisher qizi</i>	
Ta'limda innovatsion yondashuvlarning pedagogik-psixologik asoslari (pedagogik otm misolida).....	862
<i>Begmatova Dildora Saydaliyevna</i>	
Developing the Creativity of Primary School Students Through Art-Pedagogical Methods	866
<i>Dauletmuratova Bayramgul Makhsetbay kizi</i>	
Tabiiy fanlar darslarida kreativ ta'lim muhitini shakllantirishning innovatsion texnologiyalari va ularni takomillashtirish yo'llari	871
<i>Farmanova Parvina Jamshid qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida arifmetik ko'nikmalarni mustahkamlash: zamonaviy ta'limdagi innovatsion yondashuvlar.....	875
<i>Izimbetova Amina</i>	
Matematika va o'yinlar nazariyasi: strategik qarorlarni modellashtirishda rivojlanish bosqichlari va amaliy ahamiyati.....	878
<i>Jumanazarova Shahzada</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish faoliyatini rivojlantirishning ilmiy nazariy asoslari	881
<i>Laylo Berdiqulova Erkin qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari nutqini integrativ yondashuv asosida o'stirish usullari.....	885
<i>Mamatraimova Dilshoda Chorshanbiyevna, Normengliyeva Sevinch Ulug'bek qizi</i>	
STEAM texnologiyasi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativlikni rivojlantirish tamoyillari	889
<i>Nazirova Guzal Malikovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda maishiy ko'nikmalarni takomillashtirishning ilmiy nazariy asoslari.....	893
<i>Saydaliyeva Gavhar Burxon qizi</i>	

Fizika fanini o'qitishda formativ baholash asosida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirish	896
<i>Sobirov Avazbek Anvarovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ayrim emotsional holatlar (injiqlik va emotsional reaktivlik)ni boshqarish	903
<i>Sultonova Nurxon Anvarovna</i>	
Teatr pedagogikasi asosida bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish modeli va metodlari	907
<i>Tolipova Shohista Qudrat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida emotsional intellektni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning roli	911
<i>Turg'unova Gulzoda Botir qizi</i>	
Farzand tarbiyasida onaning psixologik va axloqiy ta'sirining amaliy jihatlari	916
<i>Tuxtaboyeva Durdonaxon Tulkunovna</i>	
Ontogenezning turli bosqichlarida shaxsning axloqiy rivojlanish xususiyatlari	919
<i>Umaraliyev Muzaffarjon Muhammadjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'zlashtirishini metakognitiv monitoring qilish va baholashning nazariy-metodik asoslari	923
<i>Xalikova Zaxro Mirshadmanovna</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining psixologiyada qo'llanilishi	927
<i>Yoqubova Gulhayo Erkin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	931
<i>Bilolov Inomjon O'ktamovich</i>	
Karatening kelib chiqish tarixi	934
<i>Isayev Saidaliddinxon Islom o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kreativ faollikni shakllantirishga doir usul va vositalar	937
<i>Nishonova Kamola Shokirjon qizi, Mamadjonova Hayotxon Abduolim qizi</i>	
Родительские установки и развитие личности	941
<i>Кодирова Нилуфар Абдусаттор кизи</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matnni tushunish ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi	945
<i>Yusupova Umida</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda liderlik va tashabbuskorlik sifatlarini rivojlantirish mexanizmlari	950
<i>Kadirova Omaxon Sobirjonovna</i>	
Maktab ta'limi tizimida raqamli boshqaruv modelini joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirish	954
<i>Raxmatova Xurshida G'ofurovna, Tangirov Xurram Ergashevich</i>	
Особенности влияния психолога дошкольной образовательной организации на психическое развитие ребенка в игровой среде	961
<i>Камолдинова Диёра Жалолиддин қизи</i>	
Boshlang'ich maktabda sog'lom ijtimoiy-pedagogik muhitni shakllantirish yo'llari	968
<i>Fayzidinova Maxsuda Akmalovna</i>	
Maktabgacha ta'limda ma'naviy-axloqiy kompetentlikni shakllantirish: milliy va xalqaro pedagogik yondashuvlar	971
<i>N. R. Dushayeva</i>	
O'qish savodxonligini rivojlantirishda o'quvchilarning individual profili asosida moslashtirilgan didaktik yondashuvlarni ishlab chiqish	975
<i>Oripova Dilnozaxon Abduvosi qizi</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim tizimini rivojlantirish strategiyalari	980
<i>Rabbimova Munisxon Mustafoyevna</i>	
O'qitishda san'at vositalaridan foydalanish genezisi va zamonaviy tajribalari	983
<i>Suvanova Kamola Raimqul qizi</i>	
Sun'iy intellekt muhitida ta'lim olish jarayonida talabalarning psixofiziologik holati va kognitiv yuklamasini baholash	989
<i>Turayeva Irodaxon Lochinbek qizi</i>	

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarning konfliktologik kompetentlikni rivojlantirish – dolzarb pedagogik muammo sifatida.....	993
<i>Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, R. Rayimova</i>	
The Influence of Digitalization on Written Communication.....	998
<i>Yusupova Sitora Ashuraliyevna</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'qish savodxonligi va ona tili darslariga zamonaviy yondashuvlar.....	1002
<i>G'oyibnazarova Nargiza Raximjonovna</i>	
O'quvchilarning ijodiy ish faoliyati malakalarni shakllantirishga mos masalalarni tanlash metodlari.....	1005
<i>Artiqov Maqsud Bahodirovich, Sherimmatova Mahfuza Rasul qizi, Sarsenbayeva Zilola Kamiljon qizi</i>	
Mashq va topshiriqlar tizimi – fonetik ta'lim samaradorligini oshirish tizimi.....	1011
<i>Ganiyeva Dildora Sagdullayevna</i>	
Psixologik treninglarning uslubiy muammolari: nazariy va amaliy tahlil.....	1015
<i>Gulchehra Utamurodova Narbayevna</i>	
O'quvchilarning kreativ fikrlashlarini rivojlantirishda mental xaritalardan foydalanish imkoniyatlari.....	1018
<i>Islamova Karima Turdiyevna</i>	
Pedagogning kasbiy rivojlanishi va o'zaro xamkorlik.....	1023
<i>Karimova Gulchehra</i>	
Ta'lim boshqaruvida "yumshoq kuch" (soft skills): rahbar ayollarning psixologik va pedagogik mahorati...	1026
<i>Nomozova Roziya Omonovna</i>	
Ta'lim jarayonida psixologik muhitning ahamiyati.....	1029
<i>Qarshiboyeva Difuza Burliyevna</i>	
Boshlang'ich ta'limda raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektdan foydalanishning samaradorligi.....	1033
<i>Qo'chqorov Mirzavali</i>	
Tarbiyachi va bola o'rtasidagi muloqotning psixologik ahamiyati.....	1036
<i>Qodirova Malikaxon Kaxramonovna</i>	
Umumta'lim tizimida o'qituvchilarning sifat faoliyatini baholovchi tizim yaratish.....	1040
<i>Sharipova Umeda Tolibjonovna</i>	

O'QUVCHILARNING IJODIY ISH FAOLIYATI MALAKALARNI SHAKLLANTIRISHGA MOS MASALALARNI TANLASH METODLARI

Artiqov Maqsud Bahodirovich

P.f.f.d.(PhD), Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti

Sherimmatova Mahfuza Rasul qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti 1-kurs magistranti

Sarsenbayeva Zilola Kamiljon qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarning ijodiy ish faoliyati malakalarini shakllantirishga xizmat qiladigan masalalarni tanlash metodlari ilmiy-metodik jihatdan tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammoli vaziyatlarni hal etishi, tahlil va kreativ yondashuv ko'nikmalarini rivojlantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, ijodiy faoliyatni rivojlantiruvchi masalalarni tanlash mezonlari, ularning didaktik talablarga mosligi, murakkablik darajasi va fanlararo integratsiya imkoniyatlari asoslab beriladi.

Maqolada muammoli ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv hamda interfaol metodlar asosida masala tanlashning samarali usullari ko'rsatib o'tiladi. Shuningdek, masalalarning reproduktiv emas, balki produktiv xarakterga ega bo'lishi, o'quvchini izlanishga undashi va amaliy hayot bilan bog'liqligi asosiy mezon sifatida tavsiflanadi. Tadqiqot natijalari o'quvchilarda ijodiy tafakkur, mustaqil qaror qabul qilish va ilmiy izlanish ko'nikmalarini shakllantirishda to'g'ri tanlangan masalalarning muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: ijodiy faoliyat, ijodiy tafakkur, masala tanlash metodlari, muammoli ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, interfaol metodlar, produktiv topshiriqlar, didaktik mezonlar, mustaqil fikrlash, pedagogik texnologiyalar.

Abstract: This article analyzes, from a scientific and methodological point of view, the methods of selecting problems that serve the formation of students' creative work skills. In the educational process, the development of students' independent thinking, problem-solving, analytical and creative approach skills is one of the urgent issues. From this point of view, the criteria for selecting issues that develop creative activity, their compliance with didactic requirements, the level of complexity, and the possibilities of interdisciplinary integration are substantiated.

The article presents effective methods for selecting problems based on problem-based learning, a competency-based approach, and interactive methods. Also, the main criteria are characterized by the fact that the problems are not reproductive, but productive in nature, motivate the student to research, and are connected with practical life. The research results show the importance of correctly selected issues in the formation of creative thinking, independent decision-making, and scientific research skills in students.

Key words: creative activity, creative thinking, problem-solving methods, problem-based learning, competency-based approach, interactive methods, productive tasks, didactic criteria, independent thinking, pedagogical technologies.

Аннотация: В данной статье с научно-методической точки зрения анализируются методы отбора вопросов, служащих формированию навыков творческой работы учащихся. Одним из актуальных вопросов в образовательном процессе является развитие у учащихся навыков самостоятельного мышления, решения проблемных ситуаций, аналитического и креативного подхода. С этой точки зрения обоснованы критерии отбора вопросов, развивающих творческую деятельность, их соответствие дидактическим требованиям, уровень сложности и возможности междисциплинарной интеграции.

В статье показаны эффективные методы выбора задач на основе проблемного обучения, компетентностного подхода и интерактивных методов. Также в качестве основных критериев характеризуется то, что вопросы носят продуктивный, а не репродуктивный характер, побуждают учащегося к исследованиям и связаны с практической жизнью. Результаты исследования показывают, что правильно подобранные вопросы имеют важное значение в формировании у учащихся навыков творческого мышления, самостоятельного принятия решений и научного исследования.

Ключевые слова: творческая деятельность, творческое мышление, методы выбора задач, проблемное обучение, компетентностный подход, интерактивные методы, продуктивные задания, дидактические критерии, самостоятельное мышление, педагогические технологии.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasining Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF- "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi", 2019-yil 8-oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 5847-son Farmonlari, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-iyundagi "Oliy ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, oliy ta'lim muassasalarining keng ko'lami islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3775-son, 2018-yil 5-iyuldagi "Oliy o'quv yurtlarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilishi to'g'risida"gi PQ-3839-son Qarorida, 2020-yil 27-fevraldagi "Pedagogik ta'lim sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4623-son qarorlarida ta'lim, 2020-yil 23-sentyabrdagi yangi tahrirdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son qonuni, fan-fan va ishlab chiqarish uyg'unligini ta'minlash orqali ta'lim sifatini yaxshilash, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash, ilmiy va innovatsion faoliyatni samarali tashkil etish hamda ushbu faoliyatga oid boshqa hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishga ma'lum darajada xizmat qiladi ^[1-2].

O'quvchilar o'rtasida ijodiy faoliyat tajribasini muvaffaqiyatli shakllantirish uchun har bir o'quvchi hal qilish uchun mos bo'lgan vazifalarni tanlash mezonlari kerak. Bunday mezonlarni ishlab chiqish uchun kimyo o'qitishda ijodiy faoliyatning uyg'un tajribasini shakllantirish zarurati to'g'risidagi qoidadan foydalanildi. Shakllangan individual tajriba, agar o'quvchi bir qator turli vazifalarni hal qilgan bo'lsa ^[3;15-b.] uyg'un deb hisoblanishi mumkin. Ijodiy vazifalar, tabiiy fanlarning boshqa vazifalari kabi eksperimental va nazariy vazifalarga bo'linadi. Tajriba ishtirokisiz ijodiy jarayonni tashkil etish qiyin.

Buning sababi, birinchi navbatda eksperimental topshiriqlar o'quvchilar uchun yanada jozibador bo'lib, ijodkorlik yuqorida aytib o'tilganidek, muammoni hal qilish uchun katta istaksiz mumkin emas. Eksperimental topshiriqlar ham afzaldir, chunki ular g'oyani nisbatan tez eksperimental tekshirish uchun katta imkoniyatlar ochadi va bu ijodiy jarayonning o'zini-o'zi tashkil etishi va rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ijodiy masalalarga umumiy talablar shakllantirilgan bo'lib, ulardan asosiysi masala yechishda muammoli-konfliktli vaziyat deb ataluvchi chuqur shaxsiy kechinmani yuzaga keltiruvchi qobiliyatdir. Ushbu bobda masala shartida mavjud bo'lgan muammoli-konfliktli vaziyatni yaratish mexanizmlarni ochib berish hamda unga bog'liq bo'lgan holda kimyo fani bo'yicha ijodiy masalaga asosiy psixologik-pedagogik talablar muhokama qilingan. Ijodiy yondashuv bilan masala yechish faqat dars mobaynida emas, umumta'lim maktablarida choraklik nazorat ishida va yakuniy imtixonlarda foydalanishga tavsiya etildi ^[3; 2701-b.].

O'quvchilarda ko'p turli masalalarning yechimlarida shakllanadigan ijodiy yondashuvini ko'rishimiz mumkin. Bunday yondashishlarga fanlararo integratsiyani ko'rishimiz mumkin. Integratsiyalashgan o'qitish zamonaviy usullarning yangiliklaridan biridir. Ushbu texnologiya qat'iy maktab o'quv dasturlariga dadil kirib boradi va bir-biriga zid ko'rinadigan mavzularni bog'laydi. Kimyo ham bundan mustasno emas. U fanlararo aloqalarga to'la va talabalarga ilm-fan, sanat, madaniyatning ko'plab sohalari, shuningdek haqiqiy kundalik hayot haqida bilimlarni taklif etadi.

O'qitishdagi integratsiya, birinchi navbatda, fanlararo aloqalarga o'xshash bo'lgan fanlararo aloqalarni chuqur rivojlanishi va chuqurlashtirishini, turli fanlarni o'qitishni muvofiqlashtirishdan ularning chuqur o'zaro ta'siriga o'tishni nazarda tutadi. Integratsiyalashgan darslar o'quvchilarga o'zi yashab turgan dunyo, hodisalar va narsalarning o'zaro bog'liqligi, o'zaro yordam, moddiy va badiiy madaniyatning xilma-xil dunyosi mavjudligi to'g'risida keng va aniq tasavvur beradi. Asosiy e'tibor ma'lum bilimlarni o'zlashtirishga emas, balki majoziy tafakkurni rivojlantirishga qaratiladi. Integratsiyalashgan darslar shuningdek o'quvchilarning ijodiy faolligini majburiy ravishda rivojlantirishni talab qiladi. Bu sizga barcha o'quv fanlari mazmunidan foydalanish, hayot hodisalari va hodisalariga murojaat qilgan holda fan, madaniyat, san'atning turli sohalaridan ma'lumot jalb qilish imkonini beradi.

Tabiiy fanlar integratsiyani ta'minlash natijasida o'quvchilarning fanga bo'lgan qiziqishlari kengayishiga, ekologik madaniyat shakllanishiga va o'quvchilarda rivojlanib asta sekinlik bilan qoliblashayotgan ijodkorlik qobiliyati, ijodkorlik motivatsiyasining takomillashtirishiga erishish mumkin. Bu borada o'quvchilarning har xil fanlardan ekologiya va kimyo fanlarining uyg'un bog'lanishini ko'rsatib beradi. Buning natijasida, ijodkorlik motivatsiyasi ijodiy faoliyat tajribasining eng muhim tarkibiy qismlaridan biri sifatida qaraladi. Ijodkorlikning motivatsiyasi kimyoga qiziqish, kelajakdagi kasbga tayyorgarlik ko'rish uchun uni o'rganish zarurligini anglash bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Kimyo va biologiya o'rtasidagi integratsiya asosida ijodiy masalalar yechish uchun didaktik materialga misollar keltiramiz:

1. Tanada qon aylanish jarayoni doimiy ravishda amalga oshiriladi. Uni muvaffaqiyatli yakunlash uchun bir qator fiziologik faol moddalar kerak. Ularning yetishmasligi yoki yetarli emasligi anemiyaga (anemiya) olib keladi. Qon aylanish jarayoniga ta'sir qiluvchi siz bilgan moddalarni ayting. Ularning manbai nima?
2. Olimlar ignabargli daraxtlar sanoat gazlari tomonidan qattiq daraxtlarga qaraganda ko'proq zarar ko'rishini aniqladilar. Nima uchun tushuntiring?
3. Ko'mir o'rtacha 2-4% oltingugurtni o'z ichiga oladi, jigarrang ko'mirda oltingugurt miqdori 14% ga yetadi. Ko'p miqdordagi oltingugurtni o'z ichiga olgan ushbu va boshqa yoqilg'ilar yoqilganda atmosferada juda ko'p oltingugurt dioksidi hosil bo'ladi. Bu inson salomatligiga qanday ta'sir qilishini tushuntiring?
4. Olimlarning fikriga ko'ra, hozirgi vaqtda ishlab chiqarish sanoati rivojlangan mamlakatlarda zararli chiqindilarning asosiy manbai transport vositalaridir. Ushbu nuqtai nazar nimaga asoslanishi mumkinligini tushuntiring.
5. Vitaminlar fiziologik faol moddalardir. Ular ferment funksiyasini bajaradilar yoki boshqa ferment molekullarining majburiy qismidir. Ularsiz tanadagi fiziologik va biokimyoviy jarayonlarning normal jarayoni buziladi, bu jiddiy kasalliklarga olib kelishi mumkin. Vitaminlar tananing zaharlanishiga olib kelishi mumkinmi? Javobingizni uchun asoslab bering.
6. Elektr stantsiyalarining sovutish turbinalari suv ko'llarning issiqlik ifloslanishiga olib keladi, ular ishlatilgandan keyin tashlanadi. Nima uchun isitiladigan suv ko'l ekotizimlarida salbiy oqibatlariga olib kelishini tushuntiring. Suv havzalarining termal ifloslanishini qanday yo'llar bilan oldini olish mumkin?
7. 80-yillarda XIX asr. Kaliforniyadagi barcha tsitrus plantatsiyalari Avstraliyadan tasodifan olib kelingan kichik, sharbat so'ruvchi o'simlik hasharoti bo'lgan avstraliyalik qurt tufayli deyarli nobud bo'ldi. Kurashning boshqa usullari natija bermaganidan so'ng, Avstraliyaga borgan biolog o'zi bilan 129 ta tabiiy dushman bo'lgan yirtqich rodoli qo'ng'izlarini olib keldi. 1889-yil bahorida Kaliforniyaning apelsin plantatsiyalarida 10 000 ta qo'ng'izlarni ko'paytirib va o'sha yilning oktyabriga kelib, Janubiy Kaliforniyaning ko'p qismida avstraliyalik chuvalchang tom ma'noda yo'q qilingan. Ushbu nazorat usuli 50 yildan ortiq vaqt davomida samarali bo'lib kelgan, ammo pestitsidini qo'llash qurtlar populyatsiyasining yana gullab-yashnashiga imkon berdi. Nima uchun qishloq xo'jaligi o'simliklari zararkunandalariga qarshi kurashda pestitsidlardan foydalanish teskari ta'sir ko'rsatdi?

Topshiriqlarga batafsil javoblar berilishi mumkin, bu esa o'quvchilarga ushbu materialdan o'z-o'zini nazorat qilish va bilimlardagi bo'shliqlarni aniqlash, shuningdek, bilimlarni mustahkamlashda va tizimlashtirish darajasini oshirish uchun foydalanish imkonini beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Agar o'quvchida g'oya bo'lsa, uning to'g'riligiga ishonch hosil qilsa-yu, lekin uni eksperimental tekshirish mumkin bo'lmasa, ijodiy jarayon susayadi va muammo hal qilingan hisoblanadi. O'qituvchi tomonidan fikrning to'g'riligini baholash ijodiy jarayonning o'zini o'zi tashkil etishi va o'z-o'zini rivojlantirishiga salbiy ta'sir qiladi.

Eksperimental tekshirish zarurati yechimni ishlab chiqish chuqurligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Ijodiy masalani g'oya darajasida hal qilishning o'zi yetarli emas, bu fikrni eksperimental timsolga yetkazish kerak [3; 16-b].

Shubhasiz, o'quvchilarga taklif qilinadigan vazifalarning aksariyati (ayniqsa, fanni o'rganishning birinchi bosqichlarida) dastur talablaridan oshmasligi kerak, ya'ni. ularni yechish uchun o'quvchilardan darslarda ko'rib chiqilmagan nazariy tushunchalar va faktlarni bilish talab etilmaydi [24; 15-b].

Shu bilan birga, fanga qiziqqan va materialni yaxshi biladigan talabalar uchun ba'zan dastur talablaridan yuqori bo'lgan topshiriqlarni taklif qilish tavsiya etiladi. Ushbu muammolarni hal qilish mustaqil kognitiv faoliyatni rag'batlantiradi va o'quvchilarni mustaqil ravishda bilimlarni to'ldirishga va yetishmayotgan ma'lumotlar manbalarini izlashga o'rgatadi. Agar talaba kimyo faniga unchalik qiziqmasa, fanni chuqur bilmasa, bundan tashqari, mustaqil bilim olish ko'nikmasiga ega bo'lmasa, unga dastur talablaridan yuqori bo'lgan topshiriqlarni berish maqsadga muvofiq emasligi aniq. hal qilish. Bunday topshiriqlar o'quvchilarni imkonsizligi tufayli ijodkorlikdan qaytaradi [4; 15-b].

1. **Turli xil kimyoviy tarkib vazifalari.** Bu xususiyatga ko'ra o'quvchilardan o'quv kursi o'rganilayotgan dasturga muvofiq barcha mavzularni qamrab oluvchi masalalarni yechishlari talab qilinadi. O'quvchilarga bir vaqtning o'zida bir nechta mavzularni o'z ichiga olgan topshiriqlarni berish ham foydalidir. Bundan tashqari o'quvchilar topshiriq qaysi mavzuda tuzilganligini bilmasligi kerak, bu ularni yechim izlash yo'nalishi aniq bo'lmagan vaziyatga olib keladi.

2. **Masala mazmunining o'tish vaqtiga mos kelishi dasturiy ta'minot materiallari.** Odatdagi muammolarni hal qilish an'anaviy ravishda o'quvchilar joriy materialni bilishlarini nazarda tutadi. Ijodkorlik ko'proq nostandart vaziyatlarda mavjud bilimlardan foydalanishni o'rganish bilan bog'liq. Shuning uchun ijodiy topshiriqlar odatda ilgari o'rganilgan mavzular bilan bog'liq. Shu bilan birga, hali o'rganilmagan mavzular bo'yicha topshiriqlar berish imkoniyati ham istisno qilinmaydi. Bunday topshiriqlar darslik bilan mustaqil ishlashga qodir talabalarga yechish uchun berilishi mumkin.
3. **Vazifaning murakkabligi.** Bu xilma-xillik belgisiga muvofiq, o'quvchilarga chuqur bilim talab qiladigan murakkab vazifalar ham, uzoq fikrlash zanjirini qurish ham, murakkab eksperiment o'tkazish ham kerak; shuningdek oddiy vazifalar. Vazifalarni tanlashda talabalarning mavzuni qanchalik chuqur bilishlarini hisobga olish kerak. asalan, talaba kimyo bo'yicha yuzaki bilimga ega bo'lsa, unga murakkab muammolarni taklif qilish tavsiya etilmaydi. Qolgan talabalarga hal qilish uchun turli xil murakkablikdagi vazifalar berilishi mumkin.
4. **Ko'p subyektivlik.** O'quvchilar uchun tegishli fanlar, shuningdek, kundalik hayot, texnologiya, sanoat, ekologiya, san'at va boshqalar bilan bog'liq masalalarni hal qilish foydalidir. Topshiriqlarni tanlashda ularning ko'p subyektivligini hisobga olish kerak. Shubhasiz, talabalar oldiga qo'yiladigan topshiriqlar bu borada ham xilma-xil bo'lishi kerak ^[4;16-b.].
5. **Muammoni taqdim etishning xilma-xilligi.** Shu asosda barcha vazifalarni ikki guruhga bo'lish mumkin: o'quvchilarning o'zlari muammoni aniqlaydigan vazifalar va asosiy muammo allaqachon shakllantirilgan vazifalar o'quvchilar uni faqat hal qilishlari kerak ^[4;16-b.]. O'quvchilarning ishini kuzatishlar shuni ko'rsatdiki, ular uchun muammolarni aniqlash eng qiyin narsa bo'lib, topshiriqlarni tanlashda e'tiborga olish kerak. Ijodiy faoliyatda katta tajribaga ega bo'lmagan o'quvchilar uchun muammoni aniqlash bo'yicha vazifalarni hal qilishning iloji bo'lmasligi mumkin ^[4;16-b.], shuning uchun mashg'ulotlarning birinchi bosqichlarida bunday vazifalardan voz kechish tavsiya etiladi.
6. **Yakuniy qidiruv natijasining xilma-xilligi.** Yakuniy natijaga ko'ra ijodiy vazifalarni quyidagilarga bo'lish mumkin:
 - moddalarni aniqlash va ularning tarkibini isbotlash;
 - moddalar yoki kompozitsiyalardan foydalanishni, shuningdek jarayonni taklif qilish;
 - moddani olish usulini taklif qilish;
 - qurilma dizayni;
 - foydali buyumni olish;
 - qandaydir ta'sirga erishish yo'lini taklif qilish;
 - optimal tarkib yoki optimal sharoitlar taklifi; aralashmalarni ajratish, moddani ajratish yoki uni tozalash usulini taklif qilish, aralashmaning tarkibini aniqlash;
 - har qanday hodisaning mohiyatini tushuntirish.

Vazifalarni tanlashda yakuniy qidiruv natijasi nuqtai nazaridan ularning xilma-xilligi zarurligini hisobga olish kerak ^[5].

Subyektiv belgilar:

1. Vazifaning motivatsion imkoniyatlari.

Ushbu xususiyatga muvofiq, ularni hal qilish istagini uyg'otadigan vazifalarni tanlash kerak. Buning uchun har bir o'quvchi uchun uning qiziqishiga mos keladigan topshiriqlarni tanlash kerak. Masalan, ko'plab yigitlar texnologiya, harbiy ishlar va texnologiya bilan bog'liq muammolarni katta mamnuniyat bilan hal qilishadi. Qizlar esa ko'pincha adabiyot va san'at, fan tarixi, tibbiyot va qishloq xo'jaligi bilan bog'liq muammolarni hal qilishni afzal ko'radilar. Vazifalarning motivatsion imkoniyatlari ko'p jihatdan ularning ko'p predmetli tabiati, shuningdek, ijodiy izlanishning yakuniy natijasi bilan belgilanadi.

2. Vazifaning qiyinligi.

Bu belgi o'ziga xosdir. Ijodiy vazifaning qiyinligi (murakkabligi bilan adashtirmaslik kerak!) har bir o'quvchining ijodiy faoliyati tajribasiga bog'liq. Agar talaba uni hal qilishda ko'p kuch sarflasa, vazifa qiyin deb tan olinishi mumkin. Bu odatda qidiruv doirasini sezilarli darajada kengaytirish va haqiqatda ilgari shubhalanmagan g'oyalarni qayta ko'rib chiqish zarurati tug'ilganda sodir bo'ladi. Vazifaning qiyinligini faqat amaliyot

bilan aniqlash mumkin. Vazifani ma'lum bir ehtimollik darajasi bilan qiyin yoki oson deb tasniflash mumkin. Shunday qilib, topshiriqlarni tanlashda har bir talaba avval qaysi vazifalarni qiyinchilik nuqtai nazaridan hal qilganini va u ularni qanday yenganini hisobga olish kerak. Agar o'quvchilar oddiy deb belgilangan masalani katta kuch bilan yechgan bo'lsa, unga keyingisi kabi qiyin deb belgilangan masalani berish o'rinli emas. Bu talaba uchun bunday vazifa haligacha chidab bo'lmas vazifadir. Shubhasiz, u hozirgacha oson va unchalik qiyin bo'lmagan vazifalarni hal qila oladi. Agar o'quvchi shoshilinch ravishda unchalik qiyin bo'lmagan yoki qiyin vazifani bajargan bo'lsa, kelajakda unga turli xil qiyinchiliklarga ega bo'lgan vazifalar berilishi mumkin ^[4:15-16-b.].

TAHLIL VA NATIJALAR

Xilma-xillikning tanlangan xususiyatlaridan foydalanishni aniq vazifalarning xususiyatlari misolida ko'rsatamiz.

1-misol. Metall buyumlarni lehimlash va qalaylashda sirt ammiak (ammiak xlorid) yoki lehim kislotasi bilan ishlanadi. Sizingcha, buni qilishdan maqsad nima? Metall buyum yuzasida sodir bo'ladigan kimyoviy jarayonlarning mohiyati nimada? Takliflaringizni eksperimental tarzda tasdiqlang. Yechimlash uchun yana qanday moddalar ishlatilishi mumkin?

Bu vazifa VIII sinf kimyo kursi dasturiga mos keladi. Uni hal qilishda "Noorganik moddalarning asosiy sinflari" mavzusidagi bilimlardan foydalaniladi. Talabalar lehimlashda oqimlardan foydalanishni metall yuzasidan oksid plyonkasini olib tashlash zarurati, ammoniy xlorid va lehim kislotasining metall oksidiga ta'sirining kimyosini tushuntirishlari kerak, shuningdek ularni, fosfor kislotasi bilan almashtirishni taklif qilishlari kerak. Ushbu argumentlar zanjiri uzoq va chalkash deb tan olinmaydi, shuning uchun muammoni juda qiyin emas deb aniqlash mumkin.

Vazifa muhandislik va texnologiya bilan bog'liq. Bu (amaliyot ko'rsatganidek) ko'plab o'quvchilar uchun qiziqarli. Uni noaniqlik sharoitida hal qilishda muammoni aniqlash kerak. Nima uchun kislota va ammoniy xloridni lehimlash uchun ishlatish mumkin? Qayd etilgan oqimlarni almashtira oladigan moddani tanlash ham talabalardan noaniqlik sharoitida harakat qilishni talab qiladi.

Ushbu muammoni hal qilish natijasida kuzatilgan hodisani tushuntirish, shuningdek, boshqa moddalarni oqim sifatida ishlatish taklifi paydo bo'ladi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, bu muammoni hal qilishda ko'pchilik talabalar ozgina vaqt va kuch sarflashadi, shuning uchun uni juda qiyin emas deb tasniflash mumkin.

2-misol. (agar reaksiya mumkin bo'lsa, u shartga bog'liq bo'lmagan holda o'tishini o'quvchilarga taqdim qiladigan masala).

Ilmiy-ommabop jurnallarning birining redaksiyasiga yosh kimyogardan xat keladi, bunda neytrallashtirish reaksiyasining o'tishi ba'zi hollarda eritmalarini kislota va ishqorlarga quyish ketma-ketligiga bog'liq bo'lishini tasdiqlaydi. O'z nuqtai nazarining isboti sifatida o'quvchi quyidagi kuzatishlar haqida ma'lum qiladi:

Fenolftalein bilan bo'yalgan ishqor eritmasiga bor kislotasi eritmasini quyilsa indikator rangining o'zgarishi yuzaga kelmaydi; agar eritmalarini quyish ketma-ketligini o'zgartirilsa, ya'ni fenolftalein qo'shilgan bor kislotasi eritmasiga ishqor eritmasi qo'shilsa, u holda indikator o'z rangini o'zgartiradi.

Yosh kimyogarni tajribasini qaytalang va kuzatilgan hodisani tushuntirib bering.

Ushbu masalaning shartida paradoks sifatida qabul qilinadigan ziddiyat mavjud: neytrallashtirish reaksiyasining o'tish imkoniyati eritmalarini qo'shish tartibiga bog'liq bo'ladi. Eksperimentni bajarish bilan yechimi topilishi boshlanadi. O'quvchilar ularga berilgan 50 ml li stakanga 10 ml ga yaqin ishqorni qo'shadi, uni fenolftalein bilan bo'yaydi, so'ngra xuddu shu eritmani qo'shadi va indikator rangining o'zgarishi kuzatilmaganiga ishonch hosil qiladi. Eritmani quyishning teskari tartibi kutilgan natijaga olib keladi. Ushbu ziddiyat o'quvchilarning kontsentratsiyasi taxminan bir xil bo'lgan eritmalar bilan reaksiyalarni o'tkazishga ko'nikib qolganliklaridan kelib chiqadi. Bor kislotasi eritmasi ishqor eritmasiga nisbatan ancha kam konsentratsiyaga ega bo'ladi. Shunga ko'ra o'quvchilarda, agar bor kislotasini ishqor eritmasiga quyilsa, u holda neytrallashtirish reaksiyasi o'tmaydi degan tasavvurni yuzaga keltiradi. Ushbu masalani yechish uchun o'quvchilar aralashmalarning taxminan teng kontsentratsiyasi haqida dastlabki qoidani qayta anglashlari kerak bo'ladi. Ishqor eritmasini qo'shishga urinish yoki uning ancha kam (ilgarigidan) hajmini qo'llash ziddiyatni darhol hal qiladi. Reaksiya aralashmalarni qo'yish tartibidan qat'iyy nazar o'tadi.

Masala oddiy bo'lishiga qaramay uni yechish uchun qiyin masala sifatida aniqlash mumkin. Foydalanilgan eritmalarining kontsentratsiyalari nisbati haqida qayta anglash o'quvchilar uchun qiyin kechadi, yechimni topishga qanday kirishishni bilmay ko'p hollarda o'quvchilar umidsizlikga tushadilar.

Har bir vazifa uchun xilma-xillikning bir qator xususiyatlari aniqlanadi. O'qituvchining har bir talaba qanday vazifalarni hal qilgani va u qanday muvaffaqiyatlar ko'rsatganligi to'g'risidagi bilimi unga ularning shaxsiy ijodiy faoliyati tajribasini shakllantirishdagi uyg'unlikni baholashga imkon beradi va shu asosda vazifalarni tanlashga imkon beradi va bu muammolarni hal qilishlari uchun eng maqbuldir. Ijodiy motivatsiyaning rivojlanishi ko'p jihatdan o'qituvchining ijodiy jarayonni tashkil qilish bo'yicha faoliyatining xarakteriga, shu kabi taqdim

qilinayotgan ijodiy masalalarning mazmuniga bog'liq bo'ladi. O'quvchilarda ijodiy masalalarni yechish istagini qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish usullari kelgusi boblarda ochib beriladi. Mazkur paragraf har xil mazmundagi ijodiy masalalarining motivatsion imkoniyatlarini tahlil qilishga bag'ishlangan^[6].

Takomillashtirish yo'nalishlari

Masalalarning motivatsion imkoniyatlarini o'rganish uch xil yo'l bilan amalga oshirildi.

- *Birinchi yo'l* - o'quvchilarning, ular mustaqil, o'z hohishlari bo'yicha, o'z qiziqishlariga bog'liq holda ishtirok qiladigan o'quv ishlari mazmunini tahlil qilish bilan bog'liq. Shunday ishning mazmunini o'zgartirish tendentsiyasini qarab chiqish kimyoda har xil yosh guruhlari o'quvchilariga ancha qiziqarli bo'ladi degan ma'lum xulosa chiqarish imkonini berdi.
- *Ikkinchi yo'l* - faoliyatning olimlarda, ular kimyoni o'rganishni endi boshlashgan davrida shakllanib ulguragan mazmunini tahlil qilish. Bunday tahlil ularda kimyoviy ijodkorlik motivatsiyasining yuzaga kelishining asosiy sabablari haqida bir fikrga kelish imkonini berdi.
- *Uchinchi yo'l* - har xil mazmundagi masalalarning yosh o'spirinlarning motivatsion sohasiga ta'sir imkoniyatlarini nazariy tahlil qilish.

Har xil mavzudagi masalalarning motivatsion imkoniyatini nazariy jihatdan tahlil qilishni o'tkazish (ishning uchinchi yo'nalishi) shaxsning motivatsion strukturasi haqidagi psixologik tushunchasi qo'llanildi. Insonga tashqi muhitdan har xil qo'zg'atuvchilarning ta'sirini ko'rsatishi ma'lum. Ularning ta'siri ostida shaxsda bir-biriga ta'sir ko'rsatuvchi talablar yuzaga keldi, lerarxik ketma-ketlikda joylashadi va motivlarni shakllantiradi. Motivlarga mos holda inson tomonidan faoliyat rejasi ishlab chiqiladi va motivatsion-yo'nalishli faoliyat amalga oshdi. Motivlar-stimullar faoliyatni qo'shimcha qo'zituvchi omillar ro'lini bajardi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kimyoni o'rganishning dastlabki yil oxirida o'quvchida doimo qanoatlanishga, shu kabi do'stlari va sinfdoshlari davrasida ijobiy aks sadoga olib kelavermaydi. Amaliy kimyoviy eksperimentni o'tkazish motivlar-stimullar bilan bog'lanishga ancha boy bo'ladi. Kimyoviy asboblarni konstruksiyalash, maktab uchun foydali narsalarni olish (bo'rlar, bo'yoqlar va boshqa) o'quv bilish faoliyatining ushbu turi deb tan olinadi. Agar o'quvchi kimyoviy reaksiyani o'tkazish uchun asbobni konstruksiyalasa va sinovdan o'tkazsa, o'qituvchining shisha plastinkaga yozuvlar yozish uchun bo'yoqni ishlab chiqsa va hakoza, u holda, birinichdan, o'zi ishlagan ishdan ko'ngli to'ladi; ikkinchidan, bu o'rtoqlari va sinfdoshlari orasida aks-sadoni yuzaga keltiradi; uchinchidan, bunday ish o'qituvchi va ota-onalar tomonidan qo'llab-quvvatlanadi. Kimyoni o'rganishning dastlabki bosqichlarida faoliyat mazmunining motivatsion kuchini uning motivatsiya-stimullar bilan o'zaro bog'liqligi soni bilan aniqlanadi.

Shunday qilib, har xil mazmundagi faoliyatning motivatsion imkoniyatlarining tahlili asosida kimyoni o'qitishning dastlabki bosqichlarida amaliy yo'nalishga ega ijodiy masalalarni yechish maqsadga muvofiq bo'ladi degan xulosaga kelish imkonini beradi. Kimyoni o'rganib borish davomida ijodiy masalalar mazmuni bo'yicha xilma-xil bo'lib boraverishi mumkin. Bu esa bir-biridan shaxsning shakllangan motivatsion strukturasi bo'yicha sezilarli farqlanadigan o'quvchilarda ijod motivatsiyasini shakllantirish imkonini berdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 29.01.2022y., 06/22/60/0082-son.
2. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentyabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RB-637-sonli qonuni
3. Artikov M.B., Ajieva M.B., Umrbekova M.U. O'qituvchining kimyo fanidan o'quvchilarning ijodiy faoliyatini tashkil etishdagi asosiy vazifalari // Ilim ham jamiyat. Nukus 2022. №3. 15-16.-B. (13.00.00. №3).
4. Гаркунов В.П., Паравян Н.А. Использование эксперимента при проблемном обучении // Химия в школе. 1974. №6. С. 20-23.
5. Temirov N.O. Umumiy kimyoni o'qitishda fanlararo integratsiya orqali fanga oid kompetensiyalarni shakllanishi // ЎзМУ хабарлари журнали. Тошкент. 2021. 1/4-сон. 176-179-Б. (13.00.00. №15).
6. Shomurotova SH.X. Ta'lim tizimida kimyo fani mavzularini innovatsion texnologiyalar yordamida o'qitishni takomillashtirish // Uzluksiz ta'lim. 65-69. -B.2018.№3. (13.00.00. №9).
7. Shernazarov I.E., Temirov N.O. Clear and natural in teaching higher education institution students on the basis of the international stem education program characteristics of integration of sciences. -India 2020. 234-237-B.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.